

Hillegom Voorblad

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid Hillegom 2018-2022

Onderdeel van de Omgevingsvisie “Heerlijk Hillegom, duurzame (proef)tuin van Holland”

Inleiding

Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. (Brundtland)

Een duurzame toekomst realiseren is misschien wel de belangrijkste brede maatschappelijke opdracht die we de komende jaren hebben. Dat geldt ook voor Hillegom. Voor Hillegom is het een uitdaging om samen met veel partijen die duurzame weg op te gaan en tegelijkertijd de aantrekkelijke gemeente te blijven waar we allemaal zo gehecht aan zijn. Waar we wonen, werken en leven. De Omgevingsvisie geeft aan de samenwerking tussen gemeente en omgeving een nieuw kader en biedt nieuwe kansen. Het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid dat nu voor u ligt, moet richting geven aan onze collectieve inspanningen en geeft ons de kans samen te werken aan een duurzame toekomst.

GEMEENTE HILLEGOM

Hoofdstaat 115, 2181 EC Hillegom T 14 0252
Postbus 32, 2180 AA Hillegom F 0252 - 537 290
E info@hillegom.nl
I www.hillegom.nl

Motie voor de vergadering van de raad van: 07-07-2016
Indiërs: de fracties van D66, BBH, CDA, VVD en GroenLinks

Onderwerp: Opdracht te komen tot een energie- en klimaatneutrale gemeente

De raad,

overwegende dat

- in de gemeente Hillegom duurzaamheid in diverse beleidsnota's als punt van belang aan de orde komt, maar de gemeente nog nergens heeft aangegeven een klimaatneutrale gemeente na te streven;
- in de begroting 2016 duurzaamheidsbeleid is opgenomen in het kader van de te ontwikkelen omgevingsvisie,

van mening dat

- ook de gemeente Hillegom moet aansluiten bij internationale afspraken over verduurzaming (Verenigde Naties agenda 2030, Klimaatconferentie Parijs 2015);
- energieneutraliteit bijdraagt aan verduurzaming;
- verduurzaming bijdraagt aan klimaatneutraliteit,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt het college

- binnen de kaders van de op te stellen omgevingsvisie aan de raad een voorstel te doen om uiterlijk 2030 tot een energieneutrale en uiterlijk 2050 tot een klimaatneutrale gemeente te komen

en gaat over tot de orde van de dag.

Aldus besloten in de vergadering van 7 juli 2016.

drs. P.M. Hulspas-Jordaan
griffier

A. van Erk
voorzitter

RAADSRESLUIT

Duurzame uitdagingen voor Hillegom

In de Omgevingsvisie Hillegom 2030 "Heerlijk Hillegom, duurzame (proef)tuin van Holland" is een toetsingskader opgenomen voor initiatieven, die bij kunnen dragen aan de doelstellingen die in de omgevingsvisie zijn uitgewerkt.

Dat toetsingskader is ook voor de gemeente zelf een leidraad bij de ontwikkeling van een duurzame gemeentelijke organisatie en voor de wijze waarop we onze maatschappelijke taken uitvoeren.

Afwegingskader Omgevingsvisie Hillegom 2030

Thema	Onderwerp	Onderwerp
Sociale duurzaamheid	Maatschappij	Versterken van sociale samenhang en vertrouwen
		Gelijke rechten en participatie in de maatschappij
	Gezondheid en veiligheid	Nieuwe risicovolle bedrijfsactiviteiten weren
		Risicovolle transporten door woonkernen voorkomen
		Risicovolle activiteiten blijven binnen risicocontouren
		Kwetsbare objecten buiten risicocontouren plaatsen
		Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen terugdringen en biologische bollenteelt bevorderen
		Leefomgeving beweegvriendelijker en groener inrichten

Fysieke duurzaamheid	Landschap en natuur	Behouden of versterken leesbaarheid
		Behouden of versterken gebiedskenmerken
		Behoud of toename van biodiversiteit
		Versterken ecologische verbindingen
	Cultuurhistorie en archeologie	Behouden of versterken
		Leesbaarheid en beleefbaarheid verbeteren
	Energie en klimaat	Energieneutraal in 2030 en klimaatneutraal in 2050
		Waterberging en retentie verbeteren
		Hittestress mitigeren
		Duurzame energieopwekking (ook tijdelijk) en besparingen realiseren
	Duurzaam ruimtegebruik bij woningbouw	Nieuwbouw zoveel mogelijk via inbreiding
		Compact/multifunctioneel bouwen/geen hoogbouw
		Autoluw/-vrije woonomgeving
		Eerst ingezette en ontwikkeling zijnde projecten realiseren
		Bestaande en nieuwe woningen verduurzamen
	Bedrijven en bedrijventerreinen	Verduurzamen bestaande en nieuwe bedrijven(terreinen)
		Voldoen aan milieuwetgeving en overlast zoveel mogelijk beperken
	Toerisme en recreatie	Vindbaarheid van bestaande recreatieve functies en toeristische trekkers versterken
Versterken van de uitstraling van de entrees van Hillegom aan de N208. Eventueel gecombineerd met een Toeristisch Overstappunt (TOP)		
Versterken nieuwe vormen van toerisme en recreatie		
Economische duurzaamheid	Economisch	Stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen
		Streven naar circulaire economie (grondstoffen, materialen en afval)
		Streven naar volwaardige arbeidsparticipatie bij bedrijven, ketens en samenleving (inclusief social return)
		Versterken goede verbinding en kruisbestuiving tussen het bedrijfsleven, overheden, kennisinstellingen, de arbeidsmarkt en de maatschappij
		Gemeente koopt 100% duurzaam in (MVI)
	Mobiliteit	Stimuleren openbaar vervoer en versterken hoogwaardige verbindingen
		Fiets- en wandelverkeer versterken (onder andere door efficiënte shortcuts en fiets- en voetgangersvriendelijke kruispunten)
		Verbindingen met omliggende dorpen en steden versterken
		Rondom kwetsbare functies (scholen) autoluwe gebieden instellen
		Faciliteren autodelen
		Alternatief vervoer naar attracties
		Versterken P+R stationsgebied

Doelgericht actie ondernemen

Het is gemakkelijk om bij “duurzaamheid” te verdwalen in de veelheid van onderwerpen en mogelijkheden om actie te ondernemen. Omdat het over zoveel tegelijk gaat, kan dat ertoe leiden dat er juist niet concreet actie wordt ondernomen. Daarom gebruiken we een systematische aanpak om te komen tot onze Uitvoeringagenda Duurzaamheid.

- We benoemen duidelijke en concrete acties, gericht op doelgroepen.
- We hebben een open deur voor initiatieven vanuit Hillegom.
- En we willen met elkaar resultaten boeken om bij te dragen aan die veilige, duurzame toekomst voor iedereen.

Duurzaamheid is immers geen exclusief gemeentelijk onderwerp, maar een breed maatschappelijk thema. Van iedereen worden acties gevraagd om een bijdrage te leveren voor zowel zichzelf als het algemeen belang.

Met ambitie

Hillegom heeft zichzelf een doel gesteld, in de raadsmotie die op 7 juli 2016 door de raad unaniem is aangenomen:

(...)

- binnen de kaders van de op te stellen omgevingsvisie aan de raad een voorstel te doen om uiterlijk 2050 te komen tot een klimaatneutrale gemeente;
- daarop vooruitlopend de raad in de loop van 2017 een voorstel te doen om uiterlijk 2030 tot een energieneutrale gemeente te komen.

(...)

Die ambities zijn groot. We zullen onszelf als bewoners en bedrijven van Hillegom snel moeten leren wat we moeten doen en laten om een energieneutrale en uiteindelijk een klimaatneutrale gemeente te worden.

Om **energieneutraal** te worden willen we alle energie die in de gemeente wordt verbruikt ook lokaal opwekken.

Om **klimaatneutraal** te worden willen we onze impact op het klimaat terugbrengen naar nul, en waar mogelijk willen we bijdragen aan het verminderen van de schade die we al hebben veroorzaakt, door compenserende maatregelen.

Van en voor, met en door Hillegommers

Duurzaamheid is tijdens de participatiebijeenkomsten van de omgevingsvisie in 2016 en 2017 een belangrijk thema geweest. Tijdens deze bijeenkomsten hebben Hillegommers zelf aangegeven wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van onze gemeente. Daarbij kwam duidelijk naar voren dat het in de omgevingsvisie niet alleen om de fysieke aspecten van de gemeente (ruimte, natuur, milieu, klimaat en energie, verkeer, water) moet gaan maar ook om de actuele economische en sociale vraagstukken: om werkgelegenheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen, de circulaire economie, om gezondheid en de notie ‘iedereen doet mee’ – de inclusieve samenleving.

Om hier gehoor aan te geven is duurzaamheid in brede zin als leidend principe gekozen in deze omgevingsvisie. In de omgevingsvisie denken en handelen we vanuit het principe van de drie P’s (People, Planet, Profit), waardoor sociale duurzaamheid, fysieke duurzaamheid en economische duurzaamheid samenkomen.

Citaat Omgevingsvisie, pag. 19

Planmatige aanpak

Doelgroepen

We zijn ervan overtuigd dat we ons voor succesvolle duurzame acties moeten richten op doelgroepen. Inwoners zijn geen bedrijven, een wijkvereniging is anders dan een sportvereniging, bezoekers kunnen bijdragen aan duurzaamheid, onze kinderen vertegenwoordigen de toekomst.

We richten ons bij het opstellen van ons Uitvoeringsprogramma in eerste instantie op vier doelgroepen: inwoners van Hillegom, bedrijven in Hillegom (met bijzondere aandacht voor de bollensector), maatschappelijke partners van de gemeente, en de gemeentelijke organisatie zelf.

Effectief werken aan doelstellingen

Het is voor de gemeente van groot belang om de samenwerking met alle doelgroepen en partners effectief en doelgericht in te richten.

1. De gemeente **faciliteert zelfwerkzaamheid voor duurzame thema's**. Dat kan door samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners duurzame initiatieven op te pakken, door servicegericht te helpen bij het benutten van kansen en mogelijkheden (denk aan landelijke subsidies), door een serviceloket en een spreekuur in te richten, door aandacht voor educatie voor iedereen, door het ontwikkelen van een netwerk van duurzaamheidsambassadeurs en deskundige samenwerkingspartners.
2. De gemeente vult een groot aantal **reguliere gemeentelijke taken** uit. Al deze activiteiten kunnen worden ingezet om actief te sturen op meer duurzaamheid. Dat kan gaan over vergunningen, handhaving, leges, subsidies, beleidsontwikkeling, alles wat effectief kan bijdragen aan het doel: een op de toekomstgerichte duurzame gemeenschap in Hillegom.
3. De gemeente stelt het **goede voorbeeld**. De gemeente wil zo duurzaam mogelijk werken in de eigen organisatie en werkzaamheden. De gemeente wil een zichtbaar goed voorbeeld zijn en die voorbeeldfunctie maximaal gaan inzetten om anderen te laten zien wat mogelijk is. Als we iedereen in actie willen krijgen, moeten we zelf het goede voorbeeld geven.
4. De gemeente voert een **permanente informatiecampagne** met als doel de bewustwording in de gemeenschap van Hillegom met betrekking tot wat "duurzaam leven" eigenlijk betekent. Hoe iedereen daar zelf actie voor kan ondernemen. Het doel is bewustwording die aanzet tot actie en ander gedrag. De gemeente maakt hierbij ook optimaal gebruik van landelijke en regionale acties en campagnes.

Opzet van de Uitvoeringagenda Hillegom 2018-2022

Leeswijzer

Voor ieder van de drie te onderscheiden hoofdthema's geven we een korte toelichting op het onderwerp en het belang. Vervolgens geven we in 'trends en ontwikkelingen' aan welke verdragen en afspraken er al bestaan om aan het onderwerp te werken op meerdere niveaus. Tot slot geven we nog eens op ons eigen gemeentelijke niveau aan hoe we in Hillegom met het onderwerp aan de gang willen gaan.

Daarna volgt het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid in de vorm van een actieoverzicht. In dit overzicht zijn er acties die al lopen en acties die we de komende jaren willen doen. Dit is opgenomen in een overzicht voor de periode 2018-2022. In dit actieprogramma kiezen we er ook voor om duidelijke prioriteiten te stellen. Door te focussen kunnen we acties beter uitvoeren en resultaten bereiken. Niet voor ieder onderwerp kunnen we direct in actie komen. Soms is er nog onderzoek of beleid nodig om een onderwerp goed te kunnen oppakken. Soms kan een onderwerp beter in samenwerking met anderen opgepakt worden.

1. Uitvoeringsprogramma 2018-2022 en perspectief 2030-2050

In het Uitvoeringsplan Duurzaamheid nemen we acties op die we gaan ondernemen in de periode 2018-2022, of die we nu al doen. Met oog voor quick wins, maar zeker ook om duurzaamheid als vast en vanzelfsprekend onderdeel van al onze werkzaamheden in te bedden in de gemeentelijke organisatie en de gemeente als geheel, gericht op energieneutraal 2030 en klimaatneutraal 2050.

Ook gaan we slim samenwerken in de regio. We kunnen elkaars ervaringen gebruiken en veel van elkaar leren, en efficiënte campagnes inrichten voor de regio. Sommige onderwerpen kunnen goed op lokaal niveau, sommige onderwerpen beter op regionaal niveau opgepakt worden. We doen lokaal wat lokaal moet, maar we willen in regionaal verband grote stappen vooruitzetten.

2. Programma 2018-2022

Fysieke duurzaamheid: prioriteit

Klimaat: Iedereen weet onderhand wel dat het klimaat wijzigt onder invloed van ons handelen. De aarde warmt op, het weer verandert, voorheen leefbare gebieden worden onleefbaar. Die verandering is over een periode van tientallen, misschien wel honderden jaren in gang gezet en het zal ook lang duren om die ontwikkeling te stoppen en om te keren. Als gevolg van de klimaatverandering verandert het weer, stijgt de zeespiegel en zullen we veel maatregelen moeten nemen om met deze veranderingen om te gaan. We moeten anders en slimmer omgaan met hevige regen, hitte en droogte, en we moeten onszelf beschermen tegen de stijgende zee door maatregelen te nemen om verdere CO₂-uitstoot tegen te gaan.

Grondstoffen: Met zijn allen gebruiken we zoveel grondstoffen dat er steeds meer schaarste gaat optreden. En soms zijn grondstoffen schadelijk voor de omgeving en de mens, of krijgen natuurlijke grondstoffen niet de tijd om opnieuw te groeien. We putten de aarde uit met steeds meer mensen en hun "behoefte van het heden". De keerzijde hiervan is ook dat we een enorme hoeveelheid afval produceren en achterlaten, die eveneens bedreigend is voor het leven op aarde, inclusief dat van onszelf. We zijn immers zelf onderdeel van het totale systeem.

Natuur en milieu: We zijn onderdeel van de wereldwijde ecosystemen. We zijn op veel manieren afhankelijk van natuurlijke bronnen, voor water, voedsel, grondstoffen, maar ook voor ons welzijn. En natuurlijke evenwichten zorgen ervoor dat we niet met allerlei ziekten en plagen te maken krijgen. Dat evenwicht staat echter steeds meer onder druk. Milieukwaliteit als onderdeel van de leefbaarheid van onze omgeving voor onszelf is daarvan een belangrijk onderdeel.

Economische duurzaamheid: de impact van het bedrijfsleven.

Bij de verandering naar een duurzame Hillegomse samenleving speelt het bedrijfsleven een grote rol. De impact die bedrijven kunnen hebben is veel groter dan die van individuele inwoners. En de bijdrage die ze kunnen leveren aan een energieneutrale en klimaatneutrale toekomst is onmisbaar voor het uiteindelijke resultaat.

De landelijke en provinciale overheden onderkennen het belang van verduurzaming als belangrijk toekomstthema steeds nadrukkelijker, en ontwikkelen naast regelgeving ook steeds meer een financieel instrumentarium om dat te faciliteren, waaronder subsidie en stimuleringsregelingen.

Onderdeel van het behoud van een vitale bollensector in de streek is dat de bollenteelt een duurzame bollenteelt wordt. Die ambitie is er bij de sector en de gemeenten in de Bollenstreek. Om de gemeentelijke ambitie van een klimaatneutraal Hillegom te realiseren is er een beter uitgewerkt beeld nodig over hoe een klimaatneutrale bollensector eruit zou kunnen zien.

De Economische Agenda Duin- en Bollenstreek biedt ons een sterk platform om het bedrijfsleven te activeren en met het regionale bedrijfsleven samen duurzaam ondernemen aan te jagen. Datzelfde doen wij ook zelf in Hillegom.

Sociale duurzaamheid

De gemeente heeft van oudsher een belangrijke rol in de gemeenschap. Met de decentralisatie van veel zorgtaken is die rol alleen maar groter geworden. In plaats van nieuwe losse activiteiten te benoemen voor sociale duurzaamheid, richten we ons hier op het waar mogelijk duurzamer werken, het nastreven van duurzame doelen en zo bijdragen aan de toekomstige Hillegomse gemeenschap.

3. Perspectief 2030/2050

De ontwikkelingen rondom duurzaamheid gaan razendsnel. Dat geldt voor de technische ontwikkelingen en innovaties, dat geldt voor het landelijke en Europese overheidsbeleid voor veel onderwerpen, en dat geldt voor het groeiende maatschappelijke besef dat een duurzame samenleving een vereiste is voor onze toekomst.

Bij de opstelling van een Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid heeft de gemeente dat nadrukkelijk meegewogen. We kunnen een paar jaar vooruitkijken voor onze acties, maar langer is niet goed mogelijk. We weten echter ook van veel zaken die we nu realiseren, dat die er in 2050 nog zullen zijn.

Voor alle nieuwbouw geldt dat die er in 2050 nog is. Voor een groot deel van de bestaande bebouwing geldt datzelfde. Dat zijn onderwerpen die in een Hillegoms perspectief succesvol aangepakt moeten worden.

Grootschalige energieopwekking, veranderend vervoer, innovaties zijn thema's waar de gemeente niet bepalend in is. De komst van een "energiecentrale Noordzee", zelfrijdende auto's op afroep, technische innovaties leveren potentieel grote bijdragen aan de toekomstige duurzame gemeente Hillegom, maar deze ontwikkelingen zijn niet "van" Hillegom.

Het is daarom van groot belang om ontwikkelingen met veel aandacht te blijven volgen en steeds de vertaling te maken naar de Hillegomse schaal en omgeving. Alleen op die manier kan de gemeente in haar eigen Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid effectief en efficiënt, en vooral toekomstgericht, blijven werken aan een duurzame gemeente.

4. Monitoren – evalueren – bijstellen

Basisgegevens op orde brengen als standaard

Waar mogelijk maakt de gemeente gebruik van prestatiemeting, of ontwikkelt een systeem daarvoor als onderdeel van de werkprocessen. Voor onderwerpen als de Energietransitie of Maatschappelijk Verantwoord Inkopen is het monitoren van de bereikte resultaten noodzakelijk.

Voor zover deze gegevens nu nog niet beschikbaar zijn, onderneemt de gemeente actie om deze te ontwikkelen, waar mogelijk meteen in HLTsamen-verband. Waar mogelijk gaat de gemeente ook actief sturen op deze toetsbare resultaten en maakt die onderdeel van de interne aansturing.

Plan, do, check act-cyclus hanteren

De gemeente zal de eigen inzichten in bereikte resultaten, en de resultaatinformatie die we van anderen ontvangen, gebruiken om de eigen activiteiten actief te verbeteren. Door onze activiteiten te monitoren en cyclisch te verbeteren, kunnen we ook ontwikkelingen rondom duurzaamheid en duurzaam werken steeds inpassen in onze eigen activiteiten.

Op deze manier maken we ook ruimte in onze aanpak om met lokale initiatiefnemers door het jaar heen samen te werken. We kunnen nieuwe initiatieven waar we mee aan de gang willen gaan steeds inpassen in onze Uitvoeringsagenda, die zo een dynamisch karakter krijgt.

Verantwoorden, rapporteren en informeren

We willen onszelf jaarlijks kunnen verantwoorden over wat we gedaan hebben en wat daarmee bereikt is. Het ontwikkelen van het bewustzijn over de noodzaak en urgentie om duurzamer te werken en te leven willen we daarmee versterken.

Dat willen we doen door intern en extern een jaarverslag over duurzaamheid te maken, waarin acties en resultaten aan bod komen van Hillegom, maar waarin ook ruimte is om meer in het algemeen, of regionaal, zaken te kunnen vertellen en toelichten.

- Basisgegevens op orde brengen en onderdeel maken van standaard werkwijzen
- Resultaattoetsing inrichten
- Jaarlijkse rapportage bereikte resultaten en "lessons learned".
- Jaarlijkse bijstelling van de plannen op basis evaluaties en monitoring.
- Benchmark op basis Duurzaamheidsindex van TELOS en Waar-staat-je-gemeente.

5. Budget

Ambtelijke inzet

Voor de uitvoering van een omvangrijk uitvoeringsprogramma duurzaamheid is ook de ambtelijke capaciteit nodig om doelgericht en regisserend aan de uitvoering te werken. Daarvoor is 1,0 FTE beleidsontwikkeling en projectmanagement voor de periode 2018-2022 nodig. Daarnaast verwachten we plm. 0,5 FTE projectassistentie en communicatie-ondersteuning voor de periode 2018-2022 flexibel in te huren bij projecten.

Deze capaciteit wordt voor Hillegom ingezet vanuit HLT-Samen, in combinatie met vergelijkbare capaciteit vanuit Lisse en Teylingen.

Werkbudget

We vragen als werkbudget bij het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid een bedrag van € 200.000 per jaar voor 2018-2022 te reserveren, beschikbaar te stellen voor acties door het college en te verantwoorden naar de raad met een jaarlijkse rapportage. Dit bedrag nemen we voor de jaren 2019-2022 op in de Kadernota. Voor 2018 kan een budget van € 200.000 uit de beschikbare reserve voor duurzaamheidsleningen in worden gezet voor het uitvoeringsprogramma.

- De inzet is om, waar mogelijk, ook steeds aanvullende middelen en subsidies te verwerven.
- De inzet is om dit verbijzonderd duurzaamheidsbudget, waar mogelijk, met ingang van 2019 geleidelijk om te buigen naar regulier programmabudget ten behoeve van duurzaam werken als vast onderdeel van ieder gemeentelijk programma.

Dit werkbudget is expliciet voor Hillegomse activiteiten geormerkt, maar kan wel als cofinanciering worden ingezet bij HLT-Samen- en bollenstreekactiviteiten en ten behoeve van het regionale Energie-akkoord.

Investeringsbudget

Voor zover er investeringen nodig zijn voor de uitvoering van maatregelen, leggen we daarvoor voorstellen aan de raad voor.

Subsidies

We geven bijzondere aandacht aan de verwerving van subsidies. Zowel nationaal als provinciaal wordt veel duurzaamheidsbeleid ontwikkeld waarbij sturing (mede) plaatsvindt via het beschikbaar maken van ondersteuning en financiële middelen. Daarvan kan de gemeente zelf gebruik maken, maar het geldt zeker ook voor inwoners en bedrijven. Het inzetten van beschikbare subsidies is een speerpunt van onze aanpak.

Bijlage: Uitvoeringsagenda